

KATARZYNA LEŚKIEWICZ

Z prawnej problematyki jakości produktów rolnictwa ekologicznego

1. Wysoka jakość produktów rolnych jest jednym ze sposobów pozyskiwania konsumentów, od niej zależy pozycja rynkowa producentów i polityka rozwoju obszarów wiejskich wyznaczająca kierunki produkcji rolnej¹. Celem systemów jakości produktów rolnych jest „zapewnienie konsumentom gwarancji dotyczących jakości produktu lub stosowanego procesu produkcyjnego, wynikającej z uczestnictwa rolników w takich systemach, uzyskanie wartości dodanej dla podstawowych produktów rolnych i zwiększenie możliwości rynkowych”².

Przedmiotem podjętych w artykule rozważań jest jakość produktów rolnictwa ekologicznego³. Produkcja rolna od zawsze – jak wskazywał A. Carozza⁴ – oparta była na wykorzystywaniu przez rolnika w produkcji roślinnej i zwierzęcej naturalnego materiału w cyklu biologicznym. W tym sensie jakość produktów rolnictwa ekologicznego jest wyjątkowa, „naturalna”. Rolnictwo ekologiczne jest jedynym systemem gospodarowania

¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1783/2003 z 29 września 2003 r. zmieniające rozporządzenie nr 1257/99 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, Dz. Urz., L 271, z 21 października 2003 r., s. 70.

² Rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, Dz. Urz., L 277/1, z 2005 r. Art. 93 tego rozporządzenia uchylił z dniem 1 stycznia 2007 r. rozporządzenie (WE) nr 1257/1999 z wyjątkami określonymi tą regulacją.

³ Rozporządzenie Rady (EWG) nr 2092/91 z 24 czerwca 1991 r. w sprawie produkcji ekologicznej produktów rolnych oraz znakowania produktów rolnych i środków spożywczych, Dz. Urz., L 198, z 22 lipca 1991 r., s. 1.

⁴ Zob. A. Carozza, *Introduzione al discorso sull'agricoltura „biologica”*, w: *Atti delle Terze Giornate Camerti di Diritto Agrario Comunitario, 1-2 Dicembre 1989*, Camerino 1989, s. 195 i n.

w rolnictwie, który w pełni realizuje funkcję konserwującą środowisko, odpowiadającym jednocześnie popytowi konsumentów na produkty rolne wysokiej jakości.

Celem niniejszego artykułu jest określenie prawnych elementów determinujących jakość produktów rolnictwa ekologicznego.

Podjęcie tematyki badawczej dotyczącej jakości produktów rolnictwa ekologicznego jest interesujące ze względów praktycznych. Po pierwsze – rolnictwo ekologiczne od dnia akcesji Polski do Unii Europejskiej zostało objęte wspólnotowym wsparciem finansowym. W ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 rolnicy „ekologiczni” będą mogli skorzystać z pomocy w zakresie „uczestnictwa rolników w systemach jakości żywności”, „działań informacyjnych i promocyjnych”, „programów rolno-środowiskowych” oraz „inwestycji nieprodukcyjnych”. Po drugie – należy przekonać konsumentów o „naturalnej” jakości produktów rolnictwa ekologicznego⁵ i stale ją kontrolować, gdyż – jak świadczą wyniki kontroli przeprowadzanych przez Inspekcję Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych – produkty te nie zawsze były wolne od środków niedozwolonych w rolnictwie ekologicznym⁶.

W literaturze przedmiotu wskazać można – co prawda – kilka opracowań dotyczących rolnictwa ekologicznego⁷, w tym artykułów o charak-

⁵ Ustanowione rozporządzeniem Komisji (WE) nr 331/2000 z 17 grudnia 1999 r. (Dz. Urz., L 48, z 19 lutego 2000 r., s. 1) logo wspólnotowe rolnictwa ekologicznego jest „wskazówką” zgodności procesu produkcji z modelem tej produkcji ustanowionym w rozporządzeniu nr 2092/91, świadczy o kontrolowanym sposobie wytworzenia tego produktu. Pomimo założeń przyjętych w dokumencie Komisji określającym strategię rozwoju rolnictwa ekologicznego, tzn. w Europejskim Planie Działania na rzecz żywności ekologicznej oraz rolnictwa ekologicznego z 10 czerwca 2004 r., SEC (2004) 739, określającym koncepcję regulacji prawnej i kierunki zmian tej regulacji, według której konieczne jest m.in. podążanie w kierunku dalszego ograniczania zasięgu prywatnych logo i znaków zgodności, kwestia ta nadal pozostaje nierozwiązana. Projekt rozporządzenia przedłożony Radzie przez Komisję 21 grudnia 2005 r., uchylającego rozporządzenie nr 2092/91 [dokument z 21 grudnia 2005 r., COM (2005)671, 2005/0278 (CNS)] utrzymuje nadal stan, w którym logo UE rolnictwa ekologicznego pozostaje nieobowiązkowe. Fakultatywny charakter wspólnotowego logo dla produktów rolnictwa ekologicznego uzasadnia się niechęcią do nadmiernego ingerowania w wolność gospodarczą.

⁶ Zob. P. Stasiak, *Talerz z kantami*, „Polityka” 2006, nr 8, s. 43 i n. Kontrola sklepów z ekologiczną żywnością przeprowadzona przez Inspekcję Handlową w 2004 r. w całej Polsce wykazała m.in., że nawet w „atestowanych” ekologicznych wędlinach znajdowały się niedopuszczalne środki konserwujące.

⁷ Zob. np. M. Król, *Koncepcja rolnictwa ekologicznego*, w: *Prawo rolne. Problemy teorii i praktyki*, red. R. Budzinowski, A. Zieliński, Kluczbork 2000, s. 35 i n.

terze pozaprawnym⁸, jednakże w żadnym z nich nie został dotychczas szerzej potraktowany temat jakości produktów rolnictwa ekologicznego. Więcej uwagi temu zagadnieniu poświęcili przedstawiciele zagranicznej nauki prawa rolnego, w szczególności włoskiej⁹.

2. Jakość we wspólnotowych aktach prawnych dotyczących rolnictwa ujmowana jest dwojako: jako jakość produktów rolnych oraz jakość produkcji. W tym pierwszym przypadku o jakości mówić można w odniesieniu do produktów rolnych stanowiących gwarantowaną tradycyjną specjalność¹⁰, produktów z chronioną nazwą pochodzenia lub chronionym oznaczeniem geograficznym¹¹, a także produktów powstałych w wyniku produkcji integrowanej¹², zaś o jakości produkcji – w odniesieniu do produktów rolnictwa ekologicznego. Zarówno pierwsze, jak i drugie ujęcie jakości stanowi kategorię szczególną jakości produktów rolnych, która charakteryzuje się cechami dodatkowymi ponad prawnie określone minimum bezpieczeństwa i higieny produktów rolnych¹³. Metoda ekologiczna nie znajduje zastosowania w żadnym innym systemie gospodarowania w rolnictwie. Jako jedyna też w pełni realizuje funkcję konserwującą środowisko, która we Wspólnej Polityce Rolnej nie jest już niczym nadzwyczajnym. Znamienne jest jednak, iż w rolnictwie ekologicznym stanowi ona „właściwość” (nie wymaga dodatkowych nakładów), zaś w rolnictwie konwencjonalnym jest „wymogiem dodatkowym” dla uzyskania wsparcia finansowego. Jednocześnie produkty rolnictwa ekologicznego odpowiada-

⁸ Zob. np. W. Łuczka-Bakuła, *Rolnictwo ekologiczne w procesie globalizacji*, w: *Gospodarka żywnościowa i obszary wiejskie wobec procesu globalizacji*, red. W. Łuczka-Bakuła, Poznań 2004, s. 25 i n.

⁹ Zob. np. L. Petrelli, *Il regime sanzionatorio in agricoltura biologica*, „Rivista di Diritto Agrario” 2000, z. 1, s. 95 i n.

¹⁰ Rozporządzenie Rady (WE) nr 509/2006 z 20 marca 2006 r. w sprawie produktów rolnych i środków spożywczych będących gwarantowanymi tradycyjnymi specjalnościami, Dz. Urz. L 93, z 31 marca 2006 r., s. 1.

¹¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006 z 20 marca 2006 r. w sprawie ochrony oznaczeń geograficznych i nazw pochodzenia produktów rolnych i środków spożywczych, Dz. Urz., L 93, z 31 marca 2006 r., s. 12. Ustawa z 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych, Dz. U. 2005, Nr 10, poz. 68.

¹² Ustawa z 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin; Dz. U. 2004, Nr 11, poz. 94 ze zm.; rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 26 lipca 2004 r. w sprawie integrowanej produkcji, Dz. U. 2004, Nr 178, poz. 1834.

¹³ Zob. także K. Leśkiewicz, *Z prawnej problematyki jakości produktów rolnych*, „Przegląd Prawa Rolnego”, red. R. Budzinowski, Nr 1, Piła 2006, s. 57 i n.

ją konsumenckiemu zapotrzebowaniu na „naturalne” produkty rolne. Termin „ekologiczny” w potocznym rozumieniu stał się synonimem terminu „zdrowy” i choć terminy te są współcześnie utożsamiane, z pewnością nie można ich stosować zamiennie.

Jakość produktów rolnictwa ekologicznego jest pochodną jakości procesu produkcji. Ekologiczna metoda wytwarzania produktów rolnych podlega weryfikacji pod względem zgodności produkcji, przygotowania, przechowania i przywozu z krajów trzecich do celów dalszego obrotu z określonym w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2092/91 standardem technicznym. Jakość ta zostaje poświadczona certyfikatem zgodności wydawanym przez upoważnioną jednostkę kontrolującą w rolnictwie ekologicznym tylko wówczas, gdy wynik kontroli jest pozytywny. Uzyskanie certyfikatu w rolnictwie ekologicznym jest warunkiem oznaczenia tych produktów w obrocie znakiem właściwym rolnictwu ekologicznemu.

Jakość produktów rolnictwa ekologicznego nie ma charakteru lokalnego. Lokalny charakter tej jakości przed paroma laty był jej najmocniejszym atutem, jednakże zacierany jest obecnie w wyniku postępującej globalizacji światowego rolnictwa¹⁴. Jakość produktów rolnictwa ekologicznego podlega jednolitemu unijnemu standardowi produkcji przyjętemu w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2092/91, odpowiadającemu standardom służącym liberalizacji handlu, w przeciwieństwie do jakości produktów rolnych będących gwarantowaną tradycyjną specjalnością, produktów z nazwą pochodzenia lub oznaczeniem geograficznym¹⁵, której celem jest utrwalanie unikatowych elementów kultury miejscowych społeczności przejawiających się w ich tradycjach żywieniowych.

Na lokalny charakter jakości produktów rolnych, stanowiących gwarantowaną tradycyjną specjalność, wskazuje skład tych produktów (tradycyjne surowce) oraz ich tradycyjny sposób produkcji lub przetwarzania. Podobnie „nazwa pochodzenia” produktów rolnych oznaczająca nazwę regionu, określonego miejsca lub (w wyjątkowych przypadkach) kraju pochodzenia jest wyrazem ścisłego związku pomiędzy jakością tych produktów lub ich cechami charakterystycznymi ze środowiskiem geograficznym. Związek ten polega na tym, że jakość lub cechy charakterystyczne produktów rolnych są w istotnej lub wyłącznej mierze zasługą

¹⁴ W. Łuczka-Bakuła, op. cit., s. 25 i n.

¹⁵ Rozporządzenie Rady (WE) nr 510/2006; ustawa z 17 grudnia 2004 r. o rejestracji i ochronie nazw i oznaczeń produktów rolnych i środków spożywczych oraz o produktach tradycyjnych, Dz. U. 2005, Nr 10, poz. 68.

środowiska geograficznego, na które składają się czynniki naturalne i ludzkie. W przypadku produktów rolnych z „oznaczeniem geograficznym”, o lokalnym charakterze jakości tych produktów świadczy nazwa regionu, określonego miejsca lub kraju, z którego ten produkt rolny pochodzi. Szczególna jakość tych produktów wynika bowiem z jej powiązania z określonym miejscem lub krajem, czyli pochodzeniem geograficznym, w którym dokonuje się produkcja, przetwarzanie lub przygotowywanie.

Szczególny rodzaj jakości przypisać trzeba produktom powstałym w wyniku produkcji integrowanej. Jakość tych produktów rolnych należy już jednak do krajowych systemów jakości. Produkcja integrowana w rozumieniu ustawy z 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin¹⁶ jest to taki system gospodarowania, w którym producent prowadzi produkcję roślin z zastosowaniem integrowanej ochrony roślin oraz wykorzystuje w sposób zrównoważony postęp techniczny i biologiczny w uprawie, ochronie roślin i nawożeniu, a także uwzględnia ochronę środowiska i zdrowie ludzi. Producent stosujący integrowaną metodę produkcji może ubiegać się (w myśl art. 5 ustawy o ochronie roślin) o certyfikat wydany przez wojewódzkiego inspektora ochrony roślin poświadczający jej prowadzenie. Produkcja i ochrona roślin powinna odbywać się według ściśle określonych metodyk zatwierdzonych przez Głównego Inspektora Ochrony Roślin i Nasiennictwa. Przeprowadzenie kontroli przez wojewódzkiego inspektora przed wydaniem certyfikatu nie jest jednak obowiązkowe, w przeciwieństwie do kontroli dokonywanej w rolnictwie ekologicznym.

3. Jakość produktów rolnictwa ekologicznego wynika przede wszystkim ze spełnienia przez podmioty prowadzące działalność rolniczą szczególnych wymogów prawnych określonych w rozporządzeniu Rady (WE) nr 2092/91. Zgodnie z art. 6 tego rozporządzenia, metoda produkcji ekologicznej oznacza, że w przypadku nieprzetworzonych produktów rolnych pochodzenia roślinnego, jak również zwierząt gospodarskich i nieprzetworzonych produktów zwierzęcych (art. 1 ust. 1a), za wyjątkiem materiału siewnego i wegetatywnego materiału rozmnożeniowego, muszą być spełnione przynajmniej wymagania określone Załącznikiem I. Jedynie produkty złożone z substancji wymienionych w Załączniku I lub w wykazie zamieszczonym w Załączniku II do omawianego rozporządzenia mogą

¹⁶ Ustawa z 18 grudnia 2003 r. o ochronie roślin, Dz. U. 2004, Nr 11, poz. 94 ze zm.; rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 26 lipca 2004 r. w sprawie integrowanej produkcji, Dz. U. 2004, Nr 178, poz. 1834.

być stosowane jako środki ochrony roślin, nawozy, substancje poprawiające jakość gleby, pasz, surowców i dodatków do pasz, mieszanek paszowych oraz substancji stosowanych w żywieniu zwierząt. Szczególne wymogi ustanowione zostały w odniesieniu do stosowania środków czyszczących i dezynfekujących, preparatów do zwalczania szkodników i chorób, stosowanych w budynkach i instalacjach inwentarskich, lub także w innym celu, jeśli cel taki przewidziany został w Załączniku II do rozporządzenia nr 2092/91.

Metoda ekologiczna oparta jest ponadto na zakazie stosowania organizmów genetycznie zmodyfikowanych oraz jakichkolwiek produktów od nich pochodzących, z wyjątkiem weterynaryjnych środków leczniczych.

Materiał siewny lub wegetatywny materiał rozmnożenowy także musi być uzyskany metodą ekologiczną. Metoda ekologiczna według rozporządzenia nr 2092/91 (art. 6 ust. 2) oznacza, że roślina mateczna dla materiału siewnego i roślina rodzicielska w przypadku wegetatywnego materiału rozmnożeniowego zostały wytworzone bez stosowania organizmów genetycznie zmodyfikowanych lub produktów pochodzących od takich organizmów oraz zgodnie z wymaganiami określonymi co najmniej w Załączniku I oraz Załączniku II do rozporządzenia nr 2092/91, w zakresie przynajmniej jednego pokolenia, a w przypadku upraw wieloletnich – po dwóch sezonach uprawy.

Rozporządzenie nr 2092/91 ustanawia także warunki dotyczące sadzonek. Według art. 6a ust. 1 rozporządzenia, „sadzonkami” są „wszystkie rozsady przeznaczone do sadzenia na cele produkcji roślinnej”. Metoda produkcji ekologicznej w zakresie sadzonek oznacza, że zostały one wyprodukowane zgodnie z zasadami produkcji określonymi w art. 6 rozporządzenia nr 2092/91.

Załącznik I do rozporządzenia nr 2092/91 określa zasady produkcji na poziomie gospodarstwa, wśród których znajdują się szczególne wymogi dotyczące roślin i produktów roślinnych, zwierząt gospodarskich i produktów zwierzęcych gatunków bydła, trzody chlewnej, owiec, kóz, zwierząt z rodziny koniowatych oraz drobiu (w tym w zakresie konwersji gruntów oraz konwersji zwierząt, zapobiegania chorobom i leczenia weterynaryjnego, obornika i kwestii typowo technicznych, m.in. pomieszczeń inwentarskich)¹⁷. W Załączniku I określone zostały również zasady dotyczące

¹⁷ Wśród zasad produkcji zwierzęcej rozporządzenie nr 2092/91 wskazuje m.in., że produkcja ta musi przyczyniać się do utrzymywania równowagi między rolnymi systemami produkcji przez zaspokajanie zapotrzebowania roślin uprawnych na składniki odżywcze i wzboga-

pszczelarstwa i produktów pszczelarstwa w zakresie konwersji, pochodzenia pszczoł, lokalizacji pasiek, dokarmiania, a także w zakresie zapobiegania chorobom i leczenia weterynaryjnego oraz praktyk prowadzenia hodowli i identyfikacji uli.

Warunki, które producenci muszą spełniać w odniesieniu do wszystkich produktów, określa Załącznik II do rozporządzenia nr 2092/91 w zakresie nawozów i środków poprawiających właściwości gleby, pestycydów oraz materiałów paszowych i dodatków do pasz, a także niektórych substancji stosowanych w żywieniu zwierząt i środków pomocniczych stosowanych w przetwórstwie pasz.

Spełnienie wszystkich zasad produkcji metodą ekologiczną jest warunkiem uzyskania certyfikatu zgodności, który z kolei daje możliwość oznaczenia produktów jako „ekologicznych”. Jakość procesów produkcji jest uprzednio weryfikowana w toku kontroli przeprowadzanych zgodnie z art. 8 i 9 rozporządzenia nr 2092/91. Jakość produktów rolnictwa ekologicznego zależy więc od jakości produkcji kontrolowanej na wszystkich jej etapach.

4. Pierwszą polską kompleksową regulacją prawną dotyczącą rolnictwa ekologicznego była ustawa z 16 marca 2001 r. o rolnictwie ekologicznym¹⁸. Ustawa ta, powtarzając wspólnotowe rozwiązania prawne dotyczące rolnictwa ekologicznego, określiła warunki prowadzenia produkcji rolniczej i przetwórstwa rolno-spożywczego metodami ekologicznymi, a także system kontroli i certyfikacji produkcji i przetwórstwa, obrót produktami rolnictwa ekologicznego i reguły znakowania. W dniu akcesji Polski do Unii Europejskiej weszła w życie ustawa o rolnictwie ekologicznym z 20 kwietnia 2004 r.¹⁹

Od dnia akcesji Polski do Unii Europejskiej polscy producenci wytwarzający produkty rolnictwa ekologicznego obowiązani są do zachowania standardu produkcji w rolnictwie ekologicznym zgodnego ze standardem określonym we wspólnotowym rozporządzeniu nr 2092/91. Produkty rolnictwa ekologicznego podlegają także regulacji ogólnej prawa żywnościowego (w zakresie bezpieczeństwa i higieny żywności), zaś poddanie ekologicznej metody wytwarzania i innych etapów drogi „od pola do stołu”

canie materii organicznej gleby. Jest to sposób na tworzenie i podtrzymywanie układu wzajemnych zależności pomiędzy glebą a roślinami, roślinami a zwierzętami i zwierzętami a glebą.

¹⁸ Dz. U. Nr 38, poz. 452 z późn. zm.

¹⁹ Dz. U. Nr 93, poz. 898.

produktów rolnych kontroli i certyfikacji ma charakter „dobrowolny” (inicjowane jest wnioskiem zainteresowanego) i jest „wartością dodatkową” tych produktów.

Właściwość podmiotów uprawnionych do sprawowania kontroli wyznaczają przepisy ustawy o rolnictwie ekologicznym. Według art. 3 tej ustawy, organami i jednostkami organizacyjnymi właściwymi w sprawach kontroli i certyfikacji w rolnictwie ekologicznym są Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych²⁰ oraz jednostki certyfikujące akredytowane w Polskim Centrum Akredytacji i upoważnione przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Nadzór nad jednostkami certyfikującymi sprawuje Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych, która przyjmuje zgłoszenia producentów działających w rolnictwie ekologicznym (w ramach nadzoru prewencyjnego²¹), a także upoważnia producentów do przywozu produktów rolnictwa ekologicznego z krajów trzecich. Na zasadach określonych rozporządzeniem nr 2092/91 oraz ustawą o rolnictwie ekologicznym, upoważnienie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi do przeprowadzania kontroli i certyfikacji uzyskało w Polsce siedem podmiotów²². Jednostki te wypracowały własne standardy kontroli i certyfikacji gospodarstw rolnych w ramach przewidzianych regulacją prawną.

Rozporządzenie nr 882/2004 wskazuje w preambule, że wobec szczególnego charakteru przepisów dotyczących kontroli produkcji i znakowania w rolnictwie ekologicznym, regulacja rozporządzenia o urzędowej kontroli żywności w tym względzie powinna być na tyle „elastyczna”, aby uwzględniała specyfikę tej dziedziny. Rozporządzenie nr 882/2004 ma więc charakter „posiłkowy” w relacji do rozporządzenia nr 2092/91 w zakresie kontroli związanej z bezpieczeństwem żywności, zaś kontrola w rolnictwie ekologicznym odbywa się według przepisów rozporządzenia nr 2092/91 oraz ustaw krajowych. Sprowadza się ona do weryfikacji szczególnych wymagań dotyczących metody ekologicznej.

²⁰ Poza uprawnieniami wskazanymi w ustawie o rolnictwie ekologicznym, Głównemu Inspektorowi IJHARS przysługują kompetencje przyznane ustawą z 21 grudnia 2000 r. o jakości handlowej artykułów rolno-spożywczych (Dz. U. 2005, Nr 187, poz. 1577 ze zm.), której przepisy stosuje się odpowiednio do przepisów ustawy o rolnictwie ekologicznym. Ponadto, Głównemu Inspektorowi służą także wszelkie uprawnienia wynikające z przepisów rozporządzenia Rady (WE) nr 882/2004.

²¹ M. Szewczyk, *Nadzór w materialnym prawie administracyjnym*, Poznań 1995, s. 45 i n

²² Ekogwarancja PTRE Sp. z o.o., Jednostka Certyfikacji Produkcji Ekologicznej PNG Sp. z o.o., Cobico Sp. z o.o., Bioekspert Sp. z o.o., Biocert Małopolska Sp. z o.o., Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A. Oddział w Pile, Agro Bio Test Sp. z o.o.

Według rozporządzenia Rady (WE) nr 2092/91, na system kontroli składa się co najmniej stosowanie działań zapobiegawczych i kontrolnych wymienionych w Załączniku III. Odwołując się natomiast do znaczenia pojęcia kontroli w rozporządzeniu nr 882/2004 dotyczącym urzędowej kontroli żywności i pasz, wskazać należy, że według art. 2 pkt 1 tego rozporządzenia „kontrola urzędowa” oznacza „każdą formę kontroli, którą właściwy organ lub Wspólnota wykonuje do celów sprawdzenia zgodności z prawem paszowym i żywnościowym, regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i ich dobrostanu”. Ponadto art. 10 ust. 2 rozporządzenia nr 882/2004 wskazuje, że kontrole urzędowe pasz i żywności obejmują szereg różnych działań koniecznych do spełnienia celów rozporządzenia. Zakres działań w zakresie urzędowej kontroli żywności i pasz jest ograniczony wyłącznie celami tej kontroli. Z preambuły rozporządzenia nr 882/2004 wynika jednak, że kontrole urzędowe służyć mają egzekwowaniu prawa paszowego i żywnościowego, stąd ustanowione zostały na poziomie wspólnotowym zharmonizowane ramy ogólnych zasad dotyczących organizowania kontroli, natomiast nadzór i inspekcja²³ „są wykorzystywane do zadań związanych z kontrolami urzędowymi”.

Rozporządzenie nr 2092/91 w przepisach ustanawiających „ramy” kontroli – w art. 9 oraz w Załączniku III – posługuje się w zakresie wyznaczenia podmiotu uprawnionego do kontroli wyrażeniem „prywatna jednostka kontrolująca”. W ustawie z 20 kwietnia 2004 r. o rolnictwie ekologicznym ustawodawca krajowy posłużył się jednak wyrażeniem „jednostka certyfikująca”, a także terminem „certyfikacji”, nie wyjaśniając ich znaczeń. Wyrażenie „jednostka certyfikująca” zostało wyjaśnione w poprzednio obowiązującej ustawie o rolnictwie ekologicznym z 16 marca 2001 r.²⁴ Według art. 2 pkt 5 tej ustawy, jednostka certyfikująca oznaczała „jednostkę organizacyjną, akredytowaną w krajowej jednostce akredytującej w zakresie prowadzenia certyfikacji zgodności w rolnictwie ekologicznym zgodnie z wymogami normy PN-EN 45011 ‘Wymagania ogólne dotyczące działania jednostek prowadzących systemy certyfikacji wyrobów’”.

Według rozporządzenia Rady (WE) nr 2092/91, „prywatna jednostka kontrolna” podlega „zatwierdzeniu”, zaś ustawa o rolnictwie ekologicz-

²³ Inspekcja według rozporządzenia Rady (WE) nr 882/2004 oznacza „badanie wszelkich aspektów pasz, żywności zdrowia zwierząt i ich dobrostanu w celu sprawdzenia, czy ten aspekt lub aspekty są zgodne z wymaganiami prawnymi prawa paszowego i żywnościowego oraz regułami dotyczącymi zdrowia zwierząt i ich dobrostanu” (art. 2 pkt 7).

²⁴ Dz. U. 2001, Nr 38, poz. 452 ze zm. Ustawa ta utraciła moc 1 maja 2004 r.

nym przewiduje „upoważnienie jednostki certyfikującej”. Jednostka ta uzyskuje upoważnienie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w formie decyzji administracyjnej na podstawie złożonego wniosku, do którego załączyć powinna dokumenty wymienione w art. 9 ust. 5 rozporządzenia Rady (WE) nr 2092/91. Podstawą prawną działania jednostek certyfikujących jest więc decyzja Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, w której minister upoważnia jednostkę certyfikującą do przeprowadzania kontroli, wydawania i cofania certyfikatów w rolnictwie ekologicznym w określonym zakresie, nadając jej numer identyfikacyjny zamieszczany na produktach pochodzących z gospodarstwa podlegającego kontroli tej jednostki.

Według definicji zawartej w art. 2 pkt 12 rozporządzenia nr 882/2004, przez „urzędową certyfikację” rozumieć należy „procedurę, za pomocą której właściwy organ lub organ kontrolny upoważniony do takiego działania przekazuje w formie pisemnej, elektronicznej lub równoważnej zapewnienie dotyczące zgodności”. Certyfikacja stanowi więc poświadczenie zgodności stanu faktycznego ze stanem prawnym w zakresie przeprowadzonej kontroli. Certyfikat zgodności przypomina w swej formie prawnej zaświadczenie administracyjne. W praktyce jednostek kontrolujących wydawane są tzw. decyzje pokontrolne, wzruszalne w trybie przepisów ustawy z 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego²⁵. Certyfikat zgodności poświadcza jednak tylko pozytywny wynik przeprowadzonej przez jednostkę kontroli.

W przypadku negatywnego przebiegu kontroli, rozporządzenie Rady (WE) nr 2092/91 przyznaje jednostkom kontrolnym kompetencje do wydawania decyzji zakazującej tymczasowo wprowadzania do obrotu produktów oznaczonych jako produkty rolnictwa ekologicznego, które nie spełniają wymagań rozporządzenia nr 2092/91, lub decyzji nakazującej usunięcie oznaczeń z partii produktów nieodpowiadających wymogom rozporządzenia²⁶. Zakaz wprowadzania do obrotu produktów z oznaczeniem wskazującym na ekologiczną metodę produkcji jest najbardziej dotkliwą sankcją dla podmiotu podlegającego kontroli. Jej zastosowanie przez organ kontrolny i zatwierdzone jednostki kontrolujące jest obligatoryjne w przypadku wystąpienia „oczywistego naruszenia prawa lub naruszenia prawa o długotrwałych następstwach” oraz stosowane przez czas uzgodniony z „właściwym urzędem państwa członkowskiego”. Ocena charakteru naru-

²⁵ Tekst jedn.: Dz. U. 2000, Nr 98, poz. 1071.

²⁶ Zob. art. 9 ust. 9 oraz Załącznik III do rozporządzenia Rady (WE) nr 2092/91.

szenia prawa wymaga ustalenia, czy naruszenie norm nastąpiło oraz czy jest ono „oczywiste”. Pod uwagę należy brać nie tylko normy prawne dotyczące warunków stosowania metody ekologicznej w rolnictwie, lecz także regulację dotyczącą bezpieczeństwa i higieny produktów rolnych.

Jak wskazuje L. Costato²⁷, wydanie decyzji sankcjonującej naruszenie przepisów rozporządzenia nr 2092/91 jest jednoznaczne z odstąpieniem jednostki kontrolującej lub organu od objęcia kontrolą gospodarstwa, pozostawiając podmiot kontrolowany w sytuacji „bez wyjścia”. Jednocześnie należy zauważyć, że w momencie wydania przez jednostkę kontrolującą decyzji nakazującej usunięcie oznaczeń z produktów sugerujących ich ekologiczny sposób wytworzenia, przechowania, przygotowania, czy zakazującej wprowadzania do obrotu produktów z danego gospodarstwa pod oznaczeniem właściwym rolnictwu ekologicznemu, podmiot prowadzący działalność w rolnictwie ekologicznym jest pozbawiony możliwości uzyskania za nie ceny proporcjonalnej do kosztów wytworzenia. Takie produkty mogą zostać sprzedane jako „zwykłe” produkty rolne. W przypadku zastosowania sankcji, rozporządzenie nr 2092/91 nie przewiduje zakazu zwrócenia się podmiotu kontrolowanego do innej jednostki kontrolującej w rolnictwie ekologicznym. Wybór jednostki kontrolującej w rolnictwie ekologicznym jest dowolny. Istotne jest, aby przepływ informacji był na tyle skoordynowany pomiędzy wszystkimi upoważnionymi jednostkami kontrolującymi w rolnictwie ekologicznym, aby identyfikacja gospodarstwa rolnego, co do którego zostały zastosowane sankcje, była możliwa.

Ujednocinaniu planów kontroli urzędowej służyć ma przewidziany rozporządzeniem Rady (WE) nr 882/2004 obowiązek państw członkowskich uwzględniania wszystkich rodzajów produkcji i działań objętych tym aktem prawnym w swoich wieloletnich krajowych planach kontroli. Sporządzenie wieloletniego planu kontroli przez państwa członkowskie, zgodnie z art. 42 rozporządzenia nr 882/2004, powinno zostać wykonane najpóźniej do 1 stycznia 2007 r. Zintegrowany plan kontroli jest sporządzany przy uwzględnieniu wytycznych Komisji w tym względzie, w szczególności w zakresie określonym przez art. 41 rozporządzenia nr 882/2004. Do treści tego rozporządzenia, w zakresie kontroli, odsyłają założenia objęte

²⁷ Zob. L. Costato, *Il regolamento CEE sul metodo di produzione biologica, w: Il sistema agro-alimentare e la qualità dei prodotti. Profili tecnici, economici e giuridici*, red. E. Rook-Basile, Atti del Convegno di Verona 25-26.11.1991, Milano 1992, s. 289 i n.

wnioskiem Komisji stanowiącym projekt nowego rozporządzenia w sprawie produkcji ekologicznej i etykietowania produktów ekologicznych, które podkreślają podejście oparte na ryzyku. Podejście to ma przyczynić się do „odciążenia administracji” w ten sposób, że kontrola przez nią sprawowana ukierunkowana zostanie na obszary, w których to ryzyko jest największe.

O ile pojęcie kontroli i nadzoru jest wyjaśniane przez naukę prawa administracyjnego, o tyle znaczeniu pojęcia certyfikacji nie poświęca się w literaturze uwagi. W nauce prawa administracyjnego kontrola stanowi kategorię prakseologiczną. Oznacza ona „badanie istniejącego stanu rzeczy i porównanie go ze stanem pożądanym”²⁸. W sensie administracyjno-prawnym kontrola oznacza działania, które nie mają charakteru władczego, lecz oparte są na swoistej obserwacji określonych zjawisk, analizie źródeł i sposobów ich przejawiania się oraz przekazywaniu spostrzeżeń podmiotom kontrolowanym. Kontrola ma charakter złożony. W literaturze wskazuje się „łańcuch” działań: od czynności (tj. badania istniejącego stanu rzeczy, zestawiania stanu faktycznego, „zastanego” przez podmiot kontrolujący ze stanem określonym przez wzorzec, w przypadku zaś rozbieżności – ustalania ich przyczyn) do działań polegających na formułowaniu zaleceń koniecznych do usunięcia rozbieżności”²⁹. Kontrola służy zatem sprawdzeniu stanu faktycznego w celu stwierdzenia pewnych prawidłowości lub nieprawidłowości w efekcie zestawienia wzorca ze stanem faktycznym.

Wydaje się, że rozumienie nadzoru przez ustawodawcę wspólnotowego nie jest tożsame z jego ujęciem w doktrynie polskiego prawa administracyjnego – według rozporządzenia Rady (WE) nr 882/2004 oznacza ono „ważną obserwację jednego lub więcej przedsiębiorstwa paszowego lub żywnościowego, podmiotu prowadzącego przedsiębiorstwo paszowe lub żywnościowe lub ich działalności”. Nadzór, według brzmienia przywołanej definicji rozporządzenia nr 882/2004, nie prowadzi do władczej ingerencji. Natomiast rozporządzenie przyznaje szereg władczych kompetencji krajowym organom urzędowej kontroli, w przypadkach naruszeń lub niewykonania przez przedsiębiorców przepisów prawa żywnościowego, tj. stosowanie procedur sanitarnych, ograniczenie lub wprowadzenie zakazu obrotu żywnością, cofnięcie zatwierdzenia przedsiębiorcy. W konse-

²⁸ Tak np. M. Zirk-Sadowski, *Kontrola administracji publicznej*, w: *Administracja publiczna*, red. J. Hausner, Warszawa 2005, s. 259 i n.

²⁹ Por. J. Zimmerman, *Prawo administracyjne*, Zakamycze 2005, s. 165 i n.

kwencji to kontrola w rozumieniu rozporządzenia nr 882/2004 wspólnotowego zawiera elementy „władczości” charakterystyczne dla pojęcia nadzoru.

Kontrola urzędowa w myśl rozporządzenia nr 882/2004 zdaje się być narzędziem realizacji funkcji przypisywanej w doktrynie państwu – funkcji tzw. policji administracyjnej, polegającej na podejmowaniu przez administrację władczych czynności ochronnych w celu zapewnienia realizacji przepisów materialnego prawa administracyjnego³⁰. Celem działalności organów kontroli urzędowej jest ochrona zdrowia konsumentów poprzez weryfikację zgodności działalności podmiotów kontrolowanych z prawem paszowym i żywnościowym, przede wszystkim jednak pod względem bezpieczeństwa i higieny produktów, zaś w odniesieniu do produktów rolnictwa ekologicznego – pod względem spełniania szczególnych wymogów prawnych określonych w rozporządzeniu nr 2092/91.

5. O jakości produktów rolnictwa ekologicznego sprowadzanych z państw trzecich przesadzają reguły dotyczące przywozu tych produktów do Wspólnoty, bazujące na ocenie równoważności regulacji prawnej wspólnotowej i państw trzecich w zakresie kontroli i certyfikacji. Rozporządzenie Rady (WE) nr 2092/91 stanowi, że państwa członkowskie we Wspólnocie nie mogą poprzez metodę produkcji, etykietowanie lub opis metody zakazywać lub ograniczać wprowadzania na rynek produktów rolnictwa ekologicznego, które spełniają wymagania rozporządzenia nr 2092/91. W obrocie tymi produktami z państwami trzecimi ustanowione zostały szczególne zasady dotyczące ich przywozu do Wspólnoty³¹.

Dotychczas obowiązująca regulacja prawna w tym zakresie przewidywała dwie możliwości wprowadzania na rynek produktów rolnictwa ekologicznego pochodzących z krajów trzecich. Art. 11 rozporządzenia Rady (WE) nr 2092/91 ustanawiał możliwość wprowadzenia do obrotu produktów rolnictwa ekologicznego pochodzących z krajów trzecich, pod

³⁰ Zob. W. Bednarek, J. Dobkowski, Z. Kopacz, *Policja administracyjna w systemie administracji publicznej*, w: *Instytucje współczesnego prawa administracyjnego. Księga jubileuszowa Profesora zw. dra hab. Józefa Filipka*, Kraków 2001, s. 25 i n.

³¹ Zob. P. Borghi, *Impact of WTO rules on CAP and national legislation*, „Rivista di Diritto Agrario” 2005, nr 2, s. 314. Przykładowo: 84% produktów rolnictwa ekologicznego z Argentyny jest importowanych do Unii Europejskiej, 13% – do USA, 3% – do innych państw; por. W. Łuczka-Bakuła, op. cit., s. 45. Jak podaje autorka, konsumenci większym zaufaniem darzą produkty rolnictwa ekologicznego lokalne oraz krajowe, aniżeli importowane, a wynika to głównie z ich niewiedzy.

warunkiem, że dane państwo znalazło się na liście sporządzonej na podstawie decyzji Komisji oraz że produkt został wytworzony pod kontrolą jednostki kontrolującej (wskazanej w razie potrzeby w decyzji dotyczącej danego kraju trzeciego lub na podstawie upoważnienia przez właściwy organ państwa członkowskiego do wprowadzania produktów z kraju trzeciego nieznajdującego się w wykazie państw trzecich, stanowiącym załącznik do rozporządzenia nr 94/92). Produkty, co do których importer ubiegał się o upoważnienie do przywozu, musiały posiadać certyfikaty kontroli zawierające informację, że zostały wytworzone zgodnie z systemem produkcji i kontroli opartym na zasadach równoważnych z zasadami określonymi przez rozporządzenie nr 2092/91, co podlegało każdorazowej weryfikacji.

Rozporządzenie Rady (WE) nr 1567/2005 z 20 września 2005 r.³² ustanowiło zasady przejściowe (do 31 grudnia 2006 r.), w myśl których – na zasadzie odstępstwa od powyższych reguł – importerzy w państwie członkowskim byli upoważnieni do wprowadzania do obrotu produktów rolnictwa ekologicznego przywożonych z państwa trzeciego nieumieszczonego na liście, jeżeli przedłożyli właściwemu organowi w państwie członkowskim wystarczające dowody na to, że importowane produkty zostały wytworzone zgodnie z przepisami zgodnymi z przepisami wspólnotowymi w zakresie produkcji metodą ekologiczną.

Większość importowanych produktów rolnictwa ekologicznego, jak wskazuje uzasadnienie Komisji do projektu nowego rozporządzenia dotyczącego produkcji metodą ekologiczną³³, była przywożona na unijny rynek na podstawie pozwolenia na przywóz, wydawanego przez właściwe organy państw członkowskich, których procedury wystawiania nie są jednolite, co jest następstwem zróżnicowanej interpretacji przepisów prawnych dotyczących kontroli. Co więcej, kontrola sprawowana przez właściwe organy państw członkowskich w odniesieniu do importowanych produktów rolnictwa ekologicznego ograniczona jest jedynie do weryfikacji dokumentów, nie jest bowiem przeprowadzana „na miejscu”.

Od 1 stycznia 2007 r., na podstawie rozporządzenia Rady (WE) nr 1997/2006 z 19 grudnia 2006 r. zmieniającego rozporządzenie Rady (EWG) nr 2092/91 w sprawie produkcji ekologicznej produktów rolnych oraz

³² Dz. Urz., L 252, z 28 września 2005 r., s. 1.

³³ Komisja podkreśla, że 70% produktów importuje się na podstawie pozwolenia na przywóz; www.europa.eu.int.

znakowania produktów rolnych i środków spożywczych³⁴, zasady przywozu produktów rolnictwa ekologicznego z państw trzecich zostały zmienione. Zezwolenia wydane importerowi przed 31 grudnia 2006 r. na wprowadzenie do obrotu produktów rolnictwa ekologicznego pochodzących z państw trzecich zachowują swoją ważność nie dłużej niż do 31 grudnia 2007 r.

Art. 11 ust. 4, w brzmieniu nadanym przez rozporządzenie zmieniające rozporządzenie nr 2092/91, przyznaje Komisji możliwość uznania państw trzecich, których system produkcji jest zgodny z normami spełniającymi normy rozporządzenia nr 2092/91 (w zakresie produkcji metodą ekologiczną) i których mechanizmy kontroli zapewniają skuteczność równoważną mechanizmom kontrolnym określonym w rozporządzeniu nr 2092/91. Ocena „równoważności” skuteczności tych mechanizmów powinna uwzględniać wytyczne CAC/GL 32 Kodeksu żywnościowego³⁵. Ponadto Komisja może uznać jednostki kontrolujące i organy kontroli za uprawnione do przeprowadzania kontroli i wydawania świadectw w państwach trzecich dla produktów, które mają być wprowadzone na rynek Wspólnoty i oznaczone jako produkty rolnictwa ekologicznego oraz może sporządzić wykaz tych jednostek. Ocena równoważności, podobnie jak w przypadku uznawania państw trzecich przez Komisję, ma uwzględniać wytyczne Kodeksu żywnościowego³⁶.

Wspólnotowy standard produkcji metodą ekologiczną jest przykładem norm technicznych dotyczących produkcji. Odesłanie poczynione przez wspólnotowego ustawodawcę do wytycznych Kodeksu żywnościowego w odniesieniu do oceny skuteczności mechanizmów kontrolnych w państwach trzecich ma istotne konsekwencje prawne służące zapewnieniu konsumentom jakości produktów rolnictwa ekologicznego przywożonych

³⁴ Dz. Urz., L 379, z 28 grudnia 2006 r., s. 1.

³⁵ 4 czerwca 1999 r. Komisja Codex Alimentarius FAO przyjęła „Wytyczne w przedmiocie produkcji, przetwarzania, etykietowania i wprowadzania do obrotu produktów pochodzących z rolnictwa ekologicznego” (*Guidelines for the Production, Processing, Marketing and Labelling of Organically Produced Foods*), GL 32 1999 - Rev. 1 – 2001; www.codexalimentarius.net.

³⁶ 2003/822/WE, Dz. Urz., L 309, z 26 listopada 2003 r., s. 0014-0021. Jak wskazuje decyzja Rady z 17 listopada 2003 r. w sprawie przystąpienia Wspólnoty Europejskiej do Komisji Kodeksu Żywnościowego, znaczenie norm Kodeksu Żywnościowego wzrosło w momencie wejścia w życie porozumień Światowej Organizacji Handlu z 1994 r., a zwłaszcza Porozumienia w sprawie Stosowania Środków Sanitarnych i Fitosanitarnych oraz Porozumienia o Barierach Technicznych w Handlu stanowiących załączniki do Traktatu w Marrakeszu. Tendencją tych porozumień była liberalizacja światowego handlu produktami rolnymi, która determinowała kwestie taryf celnych, krajowych regulacji sanitarnych i fitosanitarnych oraz barier o charakterze technicznym, w szczególności takich, które przybierają postać tzw. *indivisible tariffs*.

z państw trzecich. Cele wynikające z preambuły Kodeksu żywnościowego to zapewnienie ochrony zdrowia konsumentów oraz zapewnienie *fair practices in trade*. Z oceny działalności Kodeksu, przeprowadzonej przez grupę ekspertów w 2002 r. wynika, że Kodeks nie gwarantuje ochrony zdrowia konsumentów. Taki cel powinien być bowiem zaopatrzonej w instrumenty, które pozwalałyby wyeliminować inne interesy³⁷.

Analiza wyrażenia *fair practice in trade* (którego, co prawda, normy prawa międzynarodowego nie wyjaśniają) może jednak prowadzić do wniosku, że chodzi o takie zachowania podmiotów uczestniczących w handlu, które są zgodne z prawem Światowej Organizacji Handlu³⁸. Prawem tym jest przede wszystkim Traktat z Marakeszu oraz załączone do niego porozumienia, w tym porozumienia SPS i TBT, które do norm Kodeksu odsyłają³⁹. Poprzez harmonizację standardów sygnatariusze porozumień SPS i TBT zobowiązali się do zredukowania ograniczeń w międzynarodowym handlu produktami, odwołując się do zasady „niedyskryminacji” produktów rolnych pochodzących z innych państw⁴⁰.

6. Jakość produktów rolnictwa ekologicznego we wspólnotowej regulacji prawnej należy do systemu jakości produkcji. Jakość ta, w świetle rozporządzenia Rady (WE) nr 2092/91, jest pochodną stosowania metody ekologicznej opartej na dostosowaniu działalności w rolnictwie ekologicznym do szeregu rygorów prawnych dotyczących produkcji, przygotowania, przechowania oraz obrotu wyznaczonych przepisami tego rozporządzenia. Rygory te przybierają postać prawnych nakazów lub zakazów

³⁷ Joint FAO/WTO 2002, s. 3 i n.

³⁸ Zob. D. Bevilaqua, *The Codex Alimentarius Commission and its Influence on European and National Food Policy*, „European Food and Feed Law Review” 2006, nr 1, s. 3 i n.

³⁹ Art. 3 porozumienia SPS stanowi, iż krajowe regulacje prawne fitosanitarne i sanitarne muszą być „oparte na” lub „zgodne ze” standardem Kodeksu. Mogą one być także surowsze, jednakże powinny być usprawiedliwione naukowo w zakresie zarządzania ryzykiem. Odwołanie się do norm zawierających bariery techniczne w międzynarodowej wymianie produktów rolnych ogranicza porozumienie TBT. Porozumienie to nie zakazuje jednak wszelkiej ochrony standardów jakościowych produktów, które państwa uznają za właściwe, lecz jedynie takich standardów, które stanowią przeszkody w handlu.

⁴⁰ P. Borghi, *L'Agricoltura nel Trattato di Marrakech*, Milano 2005, s. 158. Przeprowadzenie dowodu konieczności wprowadzenia ograniczeń w międzynarodowej wymianie handlowej pomiędzy państwami ze względu na ochronę ludzi, zwierząt i roślin obarcza państwo, które takie regulacje prawne ustanawia (państwo importujące) i zasadność wprowadzenia ograniczeń ze względu na ochronę zdrowia ludzi, zwierząt i roślin powinna być poparta naukowo.

określonego zachowania podlegających weryfikacji w toku kontroli, co w przypadku pozytywnego wyniku kontroli jest poświadczane przez certyfikat zgodności.

Jakość finalna produktów rolnictwa ekologicznego, mimo że ustawodawca nie gwarantuje konsumentom „jakości produktów”, zapewniając jedynie system kontroli i certyfikacji procesów, wykazuje nierozzerwalny związek z kontrolą i certyfikacją. Sam fakt poddania działalności tej kontroli nie wystarcza do uznania, że spełnione zostały zasady dotyczące metody ekologicznej – jakość procesu produkcji zależy od skuteczności czynności podejmowanych w toku kontroli przez upoważnione do tego podmioty, przygotowania i przetworzenia produktów rolnictwa ekologicznego. Kontrola ma gwarantować, że procesy będą odpowiadać warunkom określonym w rozporządzeniu nr 2092/91. Odmienne natomiast uregulowana została kontrola dotycząca produktów rolnych, będących tradycyjną gwarantowaną specjalnością lub produktami rolnymi z chronioną nazwą pochodzenia lub chronionym oznaczeniem geograficznym, która jest typową kontrolą jakości produktów rolnych polegającą na weryfikacji zgodności ze specyfikacją produktu. Specyfikacja produktu oznacza bowiem określenie elementów jakościowych produktów według rozporządzeń Rady (WE) nr 509/2006 oraz 510/2006⁴¹.

Jakość produktów rolnictwa ekologicznego charakteryzuje się wartością niejako „ujemną”, tj. brakiem zawartości środków niedozwolonych w rolnictwie ekologicznym. W przeciwnym wypadku nie można w ogóle mówić o produktach rolnictwa ekologicznego.

Elementem poświadczającym jakość produktów rolnictwa ekologicznego jest – obok certyfikatu zgodności – etykieta produktów rolnictwa ekologicznego, zawierająca informację dla konsumenta o pozytywnym wyniku kontroli potwierdzonym certyfikatem zgodności z rozporządzeniem nr 2092/91.

Dla konsumentów istotna jest także jakość produktów rolnictwa ekologicznego sprowadzanych z państw trzecich do Wspólnoty. System przywozu produktów rolnictwa ekologicznego z państw trzecich bazuje na ocenie równoważności regulacji prawnej wspólnotowej i państw trzecich w zakresie kontroli i certyfikacji, który *de facto* tę jakość determinuje. Zasady rozstrzygania kwestii związanych z oceną równoważności według

⁴¹ Por. art. 4 rozporządzenia Rady (WE) nr 510/2006 i art. 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 509/2006.

norm Kodeksu Żywnościowego zakładają priorytet wolnego handlu w stosunku do ochrony zdrowia konsumentów, co poddaje w wątpliwość jakość produktów rolnictwa ekologicznego dopuszczonych na wspólnotowy rynek w przypadkach zaistnienia takich kwestii.

FROM THE LEGAL ISSUES OF THE QUALITY OF ORGANIC AGRICULTURAL PRODUCTS

S u m m a r y

The objective of the paper is to define legal elements of organic agricultural products quality.

The quality of organic agricultural products is a specific category of agricultural products quality. According to Community regulations the quality of organic agricultural products is placed in the "quality of production" system in accordance with the standards set out by the Council Regulation (EEC) No 2092/91 of 24 July 1991.

The quality of organic agricultural products is not of local character, but comes under globalisation and is subject to standards that serve the liberalisation of trade, contrary to 'agricultural products as traditional specialties guaranteed', 'products with designation of origin', or 'products with geographical indications'.

The quality of organic agricultural products derives from the quality of the organic method, whose compliance with the prescribed standards, and the requirements of Regulation No 2092/91 is subjected to inspection proceedings during all stages of production and marketing. The competent authority then confirms positive effects of such proceedings with a certificate of inspection stating the compliance with those standards, which is notified to consumers by an organic label on agricultural products.